

ХОРВАТІЯ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО УГОДИ ПРО СТАБІЛІЗАЦІЮ ТА АСОЦІАЦІЮ

У статті аналізуються основні етапи євроінтеграційного шляху Хорватії у період 1991-2005 рр. Охарактеризовано аспекти політики та інструменти Європейського Союзу стосовно країн Західних Балкан у даному історичному періоді. Особлива увага приділяється переговорному процесу щодо укладення Угоди про стабілізацію та асоціацію між Хорватією та Європейським Союзом.

Ключові слова: Хорватія, Європейський Союз, Процес стабілізації та асоціації, Угода про стабілізацію та асоціацію, інтеграційні процеси.

Кризові явища в Соціалістичній Федеративній Республіці Югославія (СФРЮ) в кінці 80-х – на початку 90-х рр. XX ст., які охопили усі сфери життя суспільства, а саме: невідомість федеральних органів влади, економічна і політична кризи, відсутність повноцінних економічних зв'язків між республіками та суспільна думка, що підтримувала курс Соціалістичної Республіки Хорватія на самостійність, створили всі умови для виходу республіки зі складу СФРЮ. На цьому тлі, 25 червня 1991 року, спираючись на результати референдуму, який був проведений у травні 1991 р., Сабор (парламент) Хорватії проголосив незалежність Республіки Хорватія (РХ)¹. Водночас, розпад СФРЮ спричинив на її теренах низку воєнних конфліктів, які не оминули й Хорватію. Впродовж 1991-1995 рр. РХ боролася проти агресії з боку Сербії (на той час Союзна Республіка Югославія), а також за відновлення територіальної цілісності. Загалом, встановити повний суверенітет над своєю територією

ГОРОПАХА С.В.,
аспірант
Дипломатичної
академії України
при МЗС України,
перший секретар
Посольства України
в Республіці Корея

Хорватії вдалося лише у 1998 р. – з припиненням діяльності Тимчасової адміністрації Організації Об'єднаних Націй для Східної Славонії, Барані та Західного Срему (UNTAES).

Офіційні відноси між Європейським Співтовариством (з листопада 1993 року – Європейський Союз (ЄС)) розпочалися 15 січня 1992 року. Основною ж метою хорватської зовнішньої політики стало зближення з ЄС і включення в процеси європейської інтеграції. Водночас, слід зазначити, що відносини між Хорватією та ЄС упродовж наступних років не відзначалися активним розвитком та були на низькому рівні. Передусім, Хорватія була піддана критиці за авторитарну внутрішню політику Президента РХ Франьо Туджмана (1990-1999 рр.) та відсутність прогресу в таких галузях, як демократизація, повага прав людини, у тому числі прав меншин, і верховенство права, відоме також як Копенгагенський політичний критерій. Окремо висловлювалося незадоволення у зв'язку з втручанням РХ у конфлікт в Боснії і Герцеговині та недостатнім рівнем співпраці з Міжнародним трибуналом щодо колишньої Югославії (МТКЮ). Через ці обставини на кінець 90-х рр. Хорватія фактично опинилась в міжнародній ізоляції².

26 лютого 1996 року ЄС було прийнято Регіональний підхід для країн Південно-Східної Європи (Regional Approach to the countries of South-Eastern Europe), що розглядається як перша всеосяжна стратегія ЄС стосовно цієї частини Європи. Дана стратегія передбачала низку заходів, спрямованих на забезпечення успішної реалізації Дейтонської угоди, стабілізації політичної та економічної ситуації в країнах Західних Балкан, а також поглиблення регіональної співпраці, як однієї з головних умов для позитивної оцінки держав.

Ще одним важливим елементом Регіонального підходу ЄС стало правило, яке зобов'язувало країни вжити низку міждержавних заходів, зокрема, в сферах вільного пересування товарів і людей та надання послуг, а також розробити проекти, що представляють спільний інтерес. Адже багато зв'язків між балканськими країнами було розірвано і їхнє відновлення було однією з головних цілей ЄС у той час.

29 квітня 1997 року Рада ЄС виробила Стратегію обумовленої підтримки (Conditionality Strategy) – політичні та економічні умови розвитку відносин ЄС і західно-балканських країн, спрямовані на створення стабільних інститутів, які гарантують демократію, правовий порядок, дотримання

прав людини та захист національних меншин, розширення регіонального співробітництва, а також проведення ринкових реформ. У свою чергу, ЄС зобов'язувався надати державам регіону торговельні преференції, фінансову допомогу та встановити з ними договірні відносини³.

Було створено моніторинговий механізм, згідно з яким Європейська комісія кожні півроку готувала оцінку дотримання країнами ПСЄ, у т.ч. і Хорватією, Регіонального підходу та Стратегії обумовленої підтримки. Три звіти ЄК не були позитивними для Хорватії.

Поворотною подією у відносинах ЄС з Хорватією та іншими країнами ПСЄ стало започаткування у середині 1999 року нової всеосяжної політики ЄС – Процесу стабілізації та асоціації (ПСА) для країн Південно-Східної Європи, покликаної відкрити перспективу інтеграції до ЄС та створити сприятливі умови для реалізації реформ. ЄС через цей процес переслідував такі цілі:

- стимулювання створення демократичних і стійких інститутів;
- забезпечення верховенства права;
- підтримка та збільшення економічного розвитку через фінансову допомогу;
- сприяння демократизації громадянського суспільства, освіти та культури;
- розвиток взаємодії в галузях внутрішньої політики та юстиції, а також активізація політичного діалогу.

Зазначені цілі базувалися на таких підходах. По-перше, перспектива європейської інтеграції слугує найбільш важливою рушійною силою спільного розвитку в регіоні. По-друге, країни Західних Балкан мали б нормалізувати відносини між собою та вийти на рівень міждержавної взаємодії, який існує між членами ЄС. По-третє, двосторонні відносини між окремими країнами та ЄС мали б враховувати особливості соціальної, економічної та політичної ситуації в кожній країні⁴.

У рамках Процесу стабілізації та асоціації Європейський союз запропонував Хорватії та іншим чотирьом країнам регіону встановити договірні відносини – угоду про стабілізацію та асоціацію (УСА). Через УСА ЄС створює договірні відносини з кожною країною Західних Балкан, які базуються на поступовому впровадженні зони вільної торгівлі та проведенні необхідних реформ, спрямованих на досягнення стандартів ЄС. Згадана угода має велике політичне значення, оскільки пе-

редбачає створення кількох спільних органів для постійного політичного та технічного діалогу, зокрема, ради стабілізації та асоціації, комітету стабілізації та асоціації з його підкомітетами і парламентського комітету стабілізації та асоціації.

Слід зазначити, що проведення парламентських виборів у січні 2000 року та обрання в лютому того ж року Президентом РХ С.Месича стало переломним моментом у відносинах між Хорватією та ЄС. Нове керівництво країни відразу продемонструвало рішучість щодо впровадження демократичних цінностей і принципів та зробило значний поступ у вирішенні основних політичних питань. Зокрема, це стосувалося дотримання прав людини, включаючи права меншин, демократизації ЗМІ, повного виконання Дейтонської та Ертутської угод, співпраці з МТКЮ та поліпшення відносин з сусідніми країнами.

24 травня 2000 року Європейська комісія прийняла відповідну доповідь, в якій висловлюється доцільність започаткування переговорного процесу з Хорватією щодо Угоди про стабілізацію та асоціацію (УСА)⁵.

За результатами проведення засідання Європейської ради 19-20 червня 2000 року у м. Санта-Марія-да-Фейра (Португалія), у Висновках Головування була зазначена підтримка демократичних та економічних реформ в Хорватії та висловлено сподівання на якнайшвидший початок переговорів щодо Угоди про стабілізацію та асоціацію. Крім цього, документ містив формулювання, що всі країни Західних Балкан, у т.ч. і Хорватія, є потенційними кандидатами на членство в Європейському Союзі⁶. Таким чином, підсумки засідання Європейської ради засвідчили швидку та чітку реакцію ЄС на політичні зміни в Хорватії, а також початок підготовки до переговорів щодо УСА.

Загребський саміт між ЄС та країнами Західних Балкан, який відбувся 24 листопада 2000 року, не тільки підтвердив європейську перспективу Хорватії, але й дав старт переговорам між Хорватією та ЄС щодо УСА. Важливим рішенням Саміту також стало започаткування CARDS (CARDS Community Assistance for Reconstruction, Democratization and Stabilization) – нового інструменту фінансової допомоги країнам Західних Балкан в рамках Процесу стабілізації та асоціації.-

В листопаді 2000 року Хорватія почала користуватися автономними торговельними заходами, наданими їй в односторонньому порядку Європейським Союзом як країні-учасниці ПСА.

Сторонам переговорного процесу знадобилося лише півроку, щоб сформулювати основні положення УСА між ЄС та Хорватією, та парафувати документ 14 травня 2001 року. Підписання Угоди, яке відбулося 29 жовтня 2001 року, підтвердило статус Хорватії як потенційного кандидата та забезпечило міцне підґрунтя для подальшої інтеграції країни до ЄС.

Метою Асоціації між ЄС і Хорватією було визначено наступне⁷:

- забезпечення належної основи для політичного діалогу, що сприятиме розвитку тісних політичних відносин між сторонами;
- підтримка зусиль Хорватії в напрямі розвитку свого економічного та міжнародного співробітництва, у т.ч. шляхом наближення законодавства РХ до законодавства ЄС;
- підтримка кроків Хорватії стосовно завершення переходу до ринкової економіки, сприяння гармонійним економічним відносинам та поступовий розвиток зони вільної торгівлі між ЄС та Хорватії;
- сприяння регіональному співробітництву в усіх галузях, які охоплює УСА.

Процес ратифікації Угоди про стабілізацію та асоціацію було завершено пізніше, ніж очікувалося, з огляду на несподівані затримки в деяких країнах, викликані окремими проблемами двосторонніх відносин. УСА набула чинності 1 лютого 2005 року.

Важливим аспектом у контексті встановлення відносин між Хорватією та ЄС став консенсус усіх парламентських партій у тому, що членство в Європейському Союзі становить національний пріоритет. Зокрема, 18 грудня 2002 року хорватський Сабор прийняв Постанову щодо вступу Республіки Хорватія до Європейського Союзу, якою всі політичні партії в парламенті визначили вступ Хорватії до ЄС як стратегічну національну мету та звернулися до уряду країни подати заявку на членство в ЄС⁸.

21 червня 2003 року глави держав і урядів Європейського Союзу спільно з керівниками країн Західних Балкан провели зустріч в Салоніках (Греція), за результатами якої було прийнято Салонікську декларацію. У цьому документі ЄС однозначно підтвердив європейську перспективу країн Західних Балкан, у т.ч. Хорватії, а також заявив, що майбутнє країн зазначеного регіону розглядається у складі Європейського Союзу за умови виконання Копенгагенських критеріїв⁹. Такий сигнал європейських політичних діячів, направлений країнам,

які прагнуть до членства в ЄС, розглядається як доленосний стосовно подальших кроків в інвестування у довгостроковий мир, регіональну безпеку, стабільність, демократію та економічний розвиток на Західних Балканах.

Результати Саміту у Салоніках також стали переломним моментом у підходах Європейського Союзу до Західних Балкан, які перейшли з площини постконфліктної стабілізації (безпеки) в площину європейської інтеграції (розширення). Салонікська декларація також проклала шлях до широкого кола конкретних заходів та ініціатив, спрямованих на інтеграцію Хорватії як країни Західних Балкан до ЄС.

22 березня 2004 року ЄС почав застосовувати Європейське партнерство (European Partnership) як важливий інструмент Процесу стабілізації та асоціації з метою формулювання принципів, пріоритетів та положень угоди між ЄС і країнами Західних Балкан, а також прискорення виконання критеріїв в рамках імплементації Угоди про стабілізацію та асоціацію. Серед згаданих критеріїв слід виокремити такі¹⁰:

- зміцнення демократичних інститутів, підвищення стандартів захисту національних меншин і прав людини шляхом розвитку та зміцнення верховенства права;
- досягнення необхідних стандартів для започаткування між сторонами прогресивної та ефективної зони вільної торгівлі;
- збільшення економічного розвитку і процвітання з метою зміни економічної системи з необхідної на ринкову;
- активізація співпраці в сферах юстиції та внутрішніх справ;
- участь і зміцнення регіонального співробітництва.

Зазначені критерії були встановлені для кожної країни Західних Балкан з тим, щоб сприяти стабільності в регіоні та допомогти країнам наблизитися до стандартів Європейського Союзу шляхом зміни законодавчої бази відповідно до норм *acquis communautaire*.

У рамках реалізації свого основного зовнішньополітичного курсу 21 лютого 2003 року Хорватія подала заявку на членство в ЄС. Менше ніж через два місяці, а саме 14 квітня 2003 року, Рада Європейського Союзу звернулася з проханням до Європейської комісії підготувати висновок (*avis*) щодо цієї заявки.

Згідно з усталеною процедурою щодо прийняття висновку, 10 липня 2003 року Єврокомісія на-

правила Хорватії запитальник, який містив 4560 запитань з різних сфер функціонування держави, її установ, економіки тощо. В рамках встановленого терміну 9 жовтня 2003 року Хорватія надала Єврокомісії відповіді на запитальник, які окреслили ситуацію в країні на той період. Крім цього, Хорватія надала відповіді на додаткові 184 запитання, які були направлені Європейською комісією у грудні 2003 року та січні 2004 року.

На основі відповідей на запитальник 20 квітня 2004 року Єврокомісія опублікувала свій Висновок щодо заявки Хорватії на членство в ЄС, в якому було зазначено, що Хорватія є діючою демократією зі стабільними інститутами, які гарантують верховенство права, а також відсутність в країні яких-небудь серйозних проблем, пов'язаних з повагою основних прав людини. Комісія також відзначила покращення співпраці Хорватії з МТКЮ упродовж останнього періоду. Проте, було зроблено висновок щодо необхідності Хорватії зробити додаткові зусилля в галузі дотримання прав меншин, повернення біженців, судової реформи, регіонального співробітництва та боротьби з корупцією. Крім цього, Хорватії потрібно було продовжувати повну співпрацю з МТКЮ у контексті передачі обвинувачених у воєнних злочинах до Гааги.

Важливим пунктом Висновку Європейської комісії можна вважати те, що Хорватія розглядалася як діюча ринкова економіка, здатна впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в рамках Європейського Союзу в середньостроковій перспективі, за умови продовження реалізації програми реформ.

З урахуванням зазначених висновків, Єврокомісія рекомендувала Європейській раді прийняти рішення щодо відкриття переговорів стосовно вступу Хорватії до Європейського Союзу¹¹.

Беручи до уваги Висновок Європейської комісії, 17 та 18 червня 2004 року Європейською радою було прийнято рішення про надання Хорватії статусу країни-кандидата на вступ до ЄС, а також скликання двосторонньої міжурядової конференції на початку 2005 року з метою початку переговорного процесу про вступ Хорватії до ЄС.

У рамках реалізації Європейського партнерства 13 вересня 2004 року Рада ЄС прийняла рішення щодо принципів, пріоритетів та умов Європейського партнерства з Хорватією, в якому визначено короткострокові та середньострокові пріоритети, спрямовані на підтримку зусиль країни в напрямі євроінтеграційних процесів. Європейське парт-

нерство також передбачало надання фінансової допомоги Хорватії¹².

Слід зазначити, що зазначений документ відображав ситуацію в Хорватії на той час та був підготовлений відповідно до її потреб, а також слугував свого роду контрольним списком для оцінювання прогресу проведення реформ в країні. Відповідні заходи з реалізації пріоритетів Європейського партнерства з Хорватією були інкорпоровані у національні програми щодо інтеграції РХ до ЄС на 2004-2005 рр.

6 жовтня 2004 року Європейська комісія опублікувала Передвступну стратегію для Хорватії (Pre-accession Strategy for Croatia), основними елементами якої стали¹³:

- підготовка Єврокомісією регулярних щорічних доповідей щодо прогресу Хорватії в процесі вступу до ЄС починаючи з 2005 року;

- відкриття для Хорватії з передвступних фінансових інструментів PHARE (інституційне будівництво, економічна і соціальна взаємодія), ISPA (довкілля та транспорт) та SAPARD (сільське господарство та розвиток сільських районів).

- створення Ради стабілізації та асоціації, Комітету стабілізації та асоціації та його підкомітетів з метою моніторингу імплементації Угоди про стабілізацію та асоціацію;

- ухвалення Рамкової угоди, яка надає доступ Хорватії до участі в програмах ЄС.

За результатами проведення засідання Європейської ради 16-17 грудня 2004 року було прийнято рішення щодо встановлення 17 березня 2005 року датою початку переговорів, за умови повного співробітництва з МТКЮ. Водночас, слід зазначити, що Хорватії не вдалося продемонструвати належний рівень взаємодії з МТКЮ. Передусім це стосувалося хорватського генерала Анте Готвіни, який переховувався від гаазьких прокурорів. Таким чином, 16 березня 2005 року Рада ЄС прийняла рішення про перенесення офіційної дати початку переговорів. При цьому, було схвалено рамки вступних переговорів для Хорватії без зазначення конкретної дати.

Таке рішення ЄС викликало розчарування в хорватському суспільстві. Як результат, підтримка громадянами євроінтеграційного курсу на той час впала до найнижчого рівня та склала близько 35%.

На цьому тлі уряд Хорватії врахував критику з боку МТКЮ та прийняв необхідний план дій щодо

повної співпраці з Гаазьким міжнародним трибуналом, результати виконання якого отримали позитивну оцінку з боку МТКЮ. Так, з урахуванням доповіді головного прокурора МТКЮ щодо належного рівня співпраці Хорватії з Міжнародним трибуналом, 3 жовтня 2005 року Рада ЄС прийняла рішення про початок того ж дня переговорів про вступ Хорватії до Європейського Союзу. Таким чином, Хорватія вступила в нову фазу свого євроінтеграційного курсу.

Окремо слід згадати фінансову допомогу Хорватії з боку Європейського Союзу у період 1991-2004 рр. Зокрема, у 1991-2000 рр. Хорватія отримала від ЄС 381,6 млн. євро, у т.ч. через Офіс гуманітарної допомоги Європейської комісії (European Commission Humanitarian Office (ECHO)), які були спрямовані в основному на гуманітарні цілі. У рамках участі у програмі Європейського Союзу CARDS (національний компонент) Хорватія упродовж 2001-2004 рр. отримала 260 млн. євро¹⁴.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, укладення Угоди про стабілізацію та асоціацію може розглядатися як одна з ключових віх хорватського євроінтеграційного шляху. Положення цього документа заклали правову основу для відносин Хорватії з Європейським Союзом упродовж усього переговорного періоду до моменту набуття РХ членства в ЄС 1 липня 2013 року.

У цьому контексті слід також зазначити, що УСА забезпечила підґрунтя для політичного діалогу та розширення регіональної співпраці, а також сприяла поглибленню торговельно-економічних відносин між Хорватією та ЄС. Інституційні рамки Угоди дозволили забезпечити механізми для реалізації, управління та моніторингу всіх сфер взаємовідносин.

Важливу роль в активізації курсу Хорватії на європейську інтеграцію зіграли такі чинники: по-перше, консенсус усіх парламентських партій у тому, що членство в Європейському Союзі становить національний пріоритет. По-друге, політика Європейського Союзу, спрямована на допомогу в стабілізації ситуації в регіоні Західних Балкан у 90-х роках ХХ ст. По-третє, стимулювання Європейським Союзом як двостороннього співробітництва у форматі ЄС-Хорватія, так і багатосторонньої співпраці у регіональному вимірі, а також залучення країн ПСЄ в європейські інтеграційні процеси.

ПОСИЛАННЯ:

¹ Яровий В.І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття: Підручник для вищих навчальних закладів. – К.: Генеза, 2005. С. 766-769.

² Горопаха С.В. Основні історичні віхи встановлення відносин між Республікою Хорватія та Європейським Союзом / С.В. Горопаха // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи» –Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. – С.24-25.

³ Council Conclusions on the Application of Conditionality with a view to developing a Coherent EU-Strategy for the Relations with the Countries in the Region [електронний ресурс] / European Commission // режим доступу до документа: http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-97-129_en.htm?locale=en.

⁴ Sela Y., and Shabani L. The European Union Politics in Western Balkans / Y.Sela and L.Shabani // The Western Balkans Policy Review, Volume 1, Issue 2. – Pristina, 2011. – Pp. 27-28.

⁵ Report from the Commission on the feasibility of negotiating a Stabilisation and Association Agreement with the Republic of Croatia [електронний ресурс] / Commission of the European Communities // режим доступу до документа: http://www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/EC_CroatiaSAAFeasibilityStudyEng.pdf.

⁶ Santa Maria da Feira European Council – 19 and 20 June 2000, Conclusions of the Presidency [електронний ресурс] / European Parliament // режим доступу до документа: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm.

⁷ Grigić, B. Croatia's point of view on the European Perspectives of the Balkans [електронний ресурс] / Western Balkans // режим доступу до документа: http://www.westernbalkans.info/upload/docs/3b_Croatia_Pointof_View_Boris_Grigic.pdf.

⁸ Vukandin S. Evo kako smo putovali u EU [електронний ресурс] / Tportal.hr // режим доступу: <http://m.tportal.hr/270547/Evo-kako-smo-putovali-u-EU.html>

⁹ The European future of the Western Balkans: Thessaloniki@10 (2003-2013) [електронний ресурс] / Eviola Prifti / The European Union Institute for Security Studies // режим доступу до документа: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Thessalonikiat10.pdf>

¹⁰ Sela Y., and Shabani L. The European Union Politics in Western Balkans / Y.Sela and L.Shabani // The Western Balkans Policy Review, Volume 1, Issue 2. – Pristina, 2011. – P. 32.

¹¹ Communication from the Commission - Opinion on Croatia's Application for Membership of the European Union [електронний ресурс] / European Union Law // режим доступу до документа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52004DC0257>

¹² Council Decision of 13 September 2004 on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Croatia [електронний ресурс] / European Union Law // режим доступу до документа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004D0648>

¹³ Croatia on the Road to the European Union. Second edition [електронний ресурс] / Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Croatia // режим доступу до документа: http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/Croatia_on_the_Road_to_the_EU.pdf

¹⁴ European funds for Croatian projects. A Handbook on Financial Cooperation and European Union Supported Programmes in Croatia [електронний ресурс] / Central Finance and Contracting Agency // режим доступу до документа: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/European_Funds_for_Croatian_Projects.pdf

Horopakha S.V. Croatia and European Union: peculiarities of negotiations on Stabilization and Association agreement / Diplomatic Academy of Ukraine, Ministry of Foreign Affairs of Ukraine

The article analyzes the main stages of the Croatian integration path towards European Union in 1991-2005. The descriptions of the European Union policy aspects and instruments concerning the Western Balkans countries in that historical period were given. Special attention is paid to the negotiations on the Stabilization and Association Agreement between Croatia and the European Union.

Keywords: Croatia, the European Union, Stabilization and Association Process, Stabilization and Association Agreement, integration processes.

Горопаха С.В. Хорватия и Европейский Союз: особенности переговорного процесса о Соглашении о стабилизации и ассоциации / Дипломатическая академия Украины при МИД Украины

В статье автор анализирует основные этапы евроинтеграционного пути Хорватии в период 1991-2005 гг. Дана характеристика аспектам политики и инструментам Европейского Союза в отношении стран Западных Балкан в данном историческом периоде. Особое внимание уделяется переговорному процессу по заключению Соглашения о стабилизации и ассоциации между Хорватией и Европейским Союзом.

Ключевые слова: Хорватия, Европейский Союз, Процесс стабилизации и ассоциации, Соглашение о стабилизации и ассоциации, интеграционные процессы.

Стаття надійшла до редакції: 12.10.2016

Рекомендовано до друку: 22.11.2016